

MARČANSKA VARIJANTA »SKAZANJA O SLOVESEH« ČRGORISCA HRABRA

Biljana STIPČEVIĆ, Beograd

Novu varijantu »Skazanija o sloveseh« našli smo u Zborniku broj 219 iz Zbirke Radoslava Grujića u Muzeju Srpske crkve. Tekst je nažalost bez završetka. Zbornik je pisan oko 1550. godine; prema zapisima nalazio se u manastiru Marči krajem XVII i početkom XVIII veka, a u drugoj polovini XIX veka u manastiru Lepavini. Rukopis je prekoričen, verovatno negde u XVIII veku kada je list sa završetkom teksta već bio izgubljen. Tom prilikom su listovi ispreturni, tako da se tekst »Skazanija« danas nalazi na listovima 6. i 8.

Sve redakcije ovog značajnog spisa zajedno sa varijantama su poznate i objavljene¹. Kao osnovni tekst Lavrov donosi bugarsku redakciju iz 1348. godine sa varijantama iz rukopisa Moskovske Duhovne akademije. On posebno izdvaja drugu bugarsku redakciju poznatu prema rukopisu Berlinskog zbornika². Rusku redakciju, kao i tri napred navedene, objavio je Jagić³.

Iz srpskih rukopisa poznate su dosada dve varijante: prvu objavljuje N. Dučić prema Hilendarskom rukopisu⁴, a drugu Jagić

¹ Л а в р о в, П. А.: Материалы по истории возникновения древнейшей славянской письменности. А. Н. СССР. Труды Славянской комиссии. Том I. — Ленинград, 1930. Стр. XL—XLIV и 162—168. Donosi potpun istorijat bavljenja ovim spomenikom; u materijalu osnovne redakcije sa varijantama.

² Zbornik je nekadašnja svojina V. Karadžića. Prema njemu Vuk je objavio tekst »Skazanija« u »Primerima srpsko-slovenskoga jezika« — Beč, 1857.

³ Я ги ч, И. В.: Разсуждения южнославянской и русской старины о церковнославянском языке. — Исследования по роусскому языку. Т. 1. — С. Петербург.

⁴ Д у ч и ć, Н.: Starine Hilendarske VIII — Glasnik Srpskog učenog društva, knj. 56; Beograd, 1884, str. 94—97. — Ovaj rukopis spominje Đorđe Sp. Radojičić pod br. 463 u raspravama: Stare srpske povelje i rukopisne knjige u Hilendarsu, Arhivist, god. II br. 2 — 1952, str. 64, i Srpske arhivske i rukopisne zbirke na Svetoj gori, Arhivist, br. 2 — 1955, str. 18, gde spominje i objašnjava pojavu glagoljskog d. Isti tekst objavljuje se ovih dana u ediciji koju u zajednici pripremaju SAN u Beogradu i Matica Srpska u N. Sadu. — Такоде: Đorđe Sp. Radojičić: Glagoljska slova u Hilendarskom rukopisu. (Zbornik Matice Srpske, II, 1954; str. 184—186). — Isti rukopis kod Save Hilandarca: Rukopisy

prema tekstu koji mu je poslao Lj. Stojanović⁵, uz napomenu da se ista verzija nalazi u Beču pod br. 81, i u Rumjancevskom muzeju (sada Lenjinova biblioteka u Moskvi) pod br. 585. Prva od pomenutih varijanata, osim pravopisnih razlika, skoro je identična sa bugarskom redakcijom iz 1348. godine. Druga varijanta je svakako interesantnija; iako se u većem delu podudara sa tekstrom iz 1348. godine, ona se u delovima koji su karakteristični u potpunosti slaže sa ruskom redakcijom. Tako obe donose sva slova azbuke istim redosledom i obeležavaju ih na isti način, a takođe, u poglavljiju gde se određuje vreme nastanka teksta »Skazanija«, donose podjednako precizne podatke o vladarima i značajnim događajima. To znači da bi tekst koji imamo pred sobom predstavljao treću varijantu »Skazanija« iz srpskih rukopisa. On se za razliku od prve dve, najvećim delom slaže sa drugom bugarskom redakcijom iz Berlinskog zbornika, iako se na nekim mestima odvaja ne samo od ovoga teksta, nego i od svih poznatih redakcija.

Najpre ćemo navesti mesta po kojima se ovaj tekst odvaja od svih objavljenih redakcija i varijanata. On pre svega počinje formom prološkog žitija ili pohvalnog slova Ćirilu; u istom duhu je i prva rečenica: **Его же посла Б(о)гъ очители Словинианом(ъ)**, dok sve ostale redakcije takvog početka nemaju. Naročito je značajna i interesantna zamena reči «сир'ски» izrazom **ѹғишишким(ъ) ѹзикомъ** tj. na mesto gde se raspravlja o jeziku kojim je govorio Adam. Slično mesto u Ćirilovom panonskom žitiju, bilo je uzrok velikih nedoumica i povodom njega pisane su značajne rasprave i davana različita objašnjenja. Tako su Sreznjevski, Grigorovič, Nikoljski, Ogijenko i dr. smatrali da je reč o slovenskim russkim slovima; to je mišljenje opovrgavalo Vajs i zatim Kuljbakin, pretpostavljajući da se misli na gotska slova, gotski jezik sličan varjaškom. Za nas su u ovom času dragocene interpretacije Vaillanta i Jakobsona kojima se sa potpunom istorijskom argumentacijom dokazuje da bi mesto *russki* trebalo čitati *surski* odnosno *sirski*⁶. U našem tekstu zaista **ѹғишишким(ъ) ѹзикомъ** stoji direktno na mesto reči сир'ски kako nalazimo u svim ostalim redakcijama izuzev u Berlinskom zborniku gde je to mesto

a starotiský Chilandarské, 1897; str. 38, br. 112, kod: Й. Ивановъ: Български стариини изъ Македония — 1908; str. 76; 80. — У науци је познат као други hilendarski prepis. Spominje га и Kuljbakin: Beleška о Hrabrovoj apologiji. Glas SAN-a, 168, 1935; 44 i 45.

⁵ Ягич, И. В.: Разсуждения южнославянской и русской старины о церковнославянском языке. Стр. 956—958.

⁶ André Vaillant: Les »lettres russes« de la Vie de Constantin. Revue des études Slaves, 1935 — XV. R. Jakobson: Annuaire de l'Inst. de philologie et d'histoire Orient et Slaves, t. 7. New York (1939/1941) 181—186.

izostavljeno. Zato smatramo da je od izuzetnog značaja ovo mesto, koje ne bismo smeli shvatiti kao noviju izmenu, bez obzira na veoma veliki vremenski razmak koji naš rukopis deli od prvobitnih prepisa. Možda se smemo nadati da će novi podatak ubrzati razrešenje ovoga problema u korist Vaillantove i Jakobsonove pretpostavke. Takođe je u tom pogledu zanimljiva i reč *Рѹсомъ* koja na mesto *Ієнреомъ* dolazi i u našem i u Berlinskom zborniku (datiranim XIII—XIV vekom). — Karakterističan je i izraz *бесъ творенія рѹменъска* koji odgovara mestu *бесъ сътворенія* u Berlinskom zborniku, a pogrešno dolazi mesto prvobitnog *бесъ оустроенія* kako nalazimo u ostalim redakcijama. Ovde moramo napomenuti da se reč »rumenski« pojavljuje u dva maha u Berlinskom zborniku, a takođe još dva puta u našem, ali ne na ovako karakterističnom mestu. Čini nam se da je ovde ostvaren direktni uticaj prepisivača iz Vlaške ili Moldavije, gde je možda izvršen i uticaj panonskog žitija. Na druga dva pomenuta mesta »rumenski« zamenjuje izraz »rimski«. Tako bi se moglo desiti da je mesto *бесъ творенія рѹменъска* i drugim putem ušlo u tekst. — Moravskog kneza Rastislava pominje pod tim imenom samo Berlinski zbornik, dok sve ostale redakcije imaju Rasticu. To je jedan od razloga što Jagić smatra tekst iz Berlinskog zbornika za najstariji, pretpostavljajući da je tako bilo u originalu. U zameni toga imena on naslućuje neobjasnjeni uticaj zapadnih letopisa, u kojima se moravski knez pominje takođe pod imenom Rastic. Na svaki način činjenica što Jagić smatra redakciju iz Berlinskog zbornika za najstariju još jednom ističe značaj marčanske varijante.

Na našem terenu mogla bi se, znači, konstatovati tradicija triju varijanata Hrabrovog »Skazanija«: prva, koja je izuzev pravopisa, skoro istovetna sa redakcijom iz 1348. godine; druga koja se od ove redakcije odvaja i približava ruskoj u delovima najznačajnijim za izdvajanje redakcija i treća, novoprionađena, koja se u mnogome podudara sa najstarijom redakcijom ovoga spisa iz Berlinskoga zbornika, ali daje značajne varijante koje svedoče o dosada nepoznatim uticajima izvršenim na ovaj tekst. U prvom redu u pitanju je uticaj Čirilovog panonskog žitija, a zatim je reč o tragovima koji su kako izgleda ostali iz vremena prepisivanja ovoga teksta u Vlaškoj i Moldaviji.

Detaljnija jezička analiza redakcija i varijanata ovoga teksta donela bi sigurno pouzdanije i zanimljive podatke o putevima i fazama kroz koje je on prošao. Time bi se pokazalo kakva je i kolika bila tradicija ovoga teksta u pojedinim južnoslovenskim centrima. Tako se već na prvi pogled u bugarskoj redakciji iz Berlinskog zbor-

nika zapažaju srbizmi. U našem tekstu, koji je pisan veoma naprednim pismom, što svedoči o većem broju prepisa na našem terenu, lako se izdvaja bugarski i moldavsko-vlaški sloj, koji se očituje u leksici, pravopisu, a i karakterističnom ornamentu. Zato nam izgleda da nisu neuhvatljivi putevi kojima je ovaj tekst prolazio i da bi se njegova tradicija u južnoslovenskim književnostima mogla sa dovoljno sigurnosti rekonstruisati.

U nauci već poznata iskvarenost teksta »Skazanija« prinudila nas je da ne pratimo manje važna odstupanja naše i bugarske varijante iz Berlinskog zbornika. Zato smo samo značajne razlike ili potpuno nejasna i iskvarena mesta popravili i dopunili ili označili, a u slučajevima gde su rečenice u oba teksta sasvim nerazumljive unosili smo tumačenja prema osnovnoj bugarskoj redakciji iz 1348 godine. Skraćeno smo u primedbama ispod teksta istakli i one razlike koje u uvodu pokušavamo da objasnimo. Pri transkripciji teksta pisali smo lična imena velikim slovima i u zagradama razrešavali skraćenice; interpunkcija je naša; akcentaciju koja je dosledno sprovedena u smislu »resavske reforme« nismo mogli označiti; donosimo samo »pajerok« koji je prepisivač nedosledno upotrebljavao.

М(ε)с(ε)ца феръкара ді, д(к)нь, паметъ свѣтаго Курила.
Съче вл(аго)с(ло)вы.

Его же послы Б(о)гъ оучитела Словинианом(ъ)¹. Съ книгахъ, иако книж'ники юс(ть) въ прописанїе и книгамы. Прѣждѣ по словъ нѣском(ъ) оучрътанїа и резанїа резахоу; тогда вехоу поганы сѹщи. Кръстив'шим'се Гръком(ъ) и Словинианом(ъ) и Жидовом(ъ) гръчаским(ъ) писанїем(ъ) Жидове писаты слов(и)нѣскимъ реч(и) весь творенїа рѹменъска². Како можетъ писати писания гръчаски речи и словинъски: вѣ, вѣ, жикотъ, ѿѣ(л)о, или чаниали³, чаше или ѿди, ѿста или юзикъ, ноу, иако подобаетъ⁴. Бише Словиниане вѣ, лѣтъ весь писания. Г(и)нь во чл(овѣ)колюбецъ Б(о)гъ самотри каса и вазиска рода словинъскаго книгами да не боядестъ без(ъ) разумма, ноу касе разумъ приводетъ на спасение пом(и)лова родъ христианъски. И послы имъ ба лето .Б.Т.пз Константини философа і Кирила моужа

¹ Tekst u Berlinskom zborniku počinje kasnije, sa w книгахъ..., a ostale redakcije tek sa Първде ѿгуш...

² Prema osnovnom tekstu trebalo bi da bude: Кръстив'ши сѧ, рим'скими и гръческими писмены иже глагол сѧ (пн'ати) словинъскѹ рѣчи веза оучстрошина. Već u Berlinskem zborniku smisao ove rečenice je veoma iskvaren, ali рѹменъска ne spominje.

³ ѿѣ(л)о иако чаше

⁴ и иако подобна имъ

с(в)ета и праведна. Даја јмој разоум(ъ) љ. и слове: једна по грческом⁵ драуга по разуму и по дару Б(о)жју. И Грци писаћу за много лјета ви слови, понеже г(лаго)лютъ Грци, из(ъ) наших книг извели с8 словиньске книги, н'ес(ть) ихъ Б(ог)ъ сатвориљ. Ни (а)гг(е)ли искони словиньске книги⁶. Икоже и жидовскије и грческије јуже искони Б(ог)ъ-пријатни соу(ть). И ни г(лаго)лю иако Б(ог)ъ сатвори самъ писанија, ној не видјетъ что г(лаго)летъ шкани. Г(лаго)лютъ иако тремъ єзикомъ покелель юс(ть) имети книге. Распетн⁷ даска написана жидовскије, а словиньскије не ве тој. Да тога ради словиньске книги w(ть) Б(ог)а соу(ть), иако х(ри)с(ти)јанска⁸ на последакъ, тако и книга словиньска^{9а} с(в)ета юс(ть). И темъ речемъ¹⁰ w(ть) с(в)етихъ книги. Ико же наѹчихомъ се иако то васељу по реду бис(ть) w(ть) Б(ог)а, а не шиј съ нес(ть) Б(ог)ъ створиљ жидовскије, ни рођенскије, ёлинска, ној рођашкимъ єзикомъ, Јд(а)м⁸ г(лаго)лю¹¹, w(ть) Јдама до потопа и до отворјенија ставпа. Донъд(е) же раздели ка єзикы иако же пишетъ. Икоже раздели єзикы такон и направи¹², швицаје, очетави, закони наѹчиши¹³ на єзикни. Египтеншмъ да земља⁸ меѓенъ¹⁴, и Персомъ и Хальдешмъ, Рођесомъ¹⁵ дас(ть) звездоочатије, вљахованіе и чаробаніе васељу хитрости чловек⁸, и Жидовомъ дас(ть) книги, ка и(б) же беше писано иако искони Б(ог)ъ сат(во)риљ и(е)бо и земљу и васа таже пишетъ ка и(б). И ёлиномъ дас(ть) грамат⁸ ки риторије¹⁶. Ној прежде ёлини и Римени не имају својимъ єзикомъ писанија н8 птичаски писаћој своје речи, беше много, 8¹⁷. лета. Тогда же Гамананъ дидаскала приде и сатвори (и)мъ w(ть) лета¹⁸. ви. слови жидовскије¹⁹ книги. Темъ же словомъ своимъ и рече и писаћој²⁰, .о. лјета. Симотина²¹ обрете толико слови и

⁵ И агг(е)ли сјети искони словиньскије книги виали

⁶ иини

⁷ къ распетије ви

⁸ и латински и грчески

⁹ вѣра крстинанска бис(ть)

^{9а} балгарска

¹⁰ Izostavljen: и г(лаго)лемъ къ тацѣмъ безумнимъ? Обаче речемъ w с(в)етыхъ...

¹¹ У Berlinskem zborniku ovo je mesto izostavljeno, u ostalim redakcijama спреки Јдамъ г(лаго)ла.

¹² нрави

¹³ хитрости

¹⁴ землемѣрне

¹⁵ Isto и Berlinskem zborniku. U ostalim redakcijama Јенрешије

¹⁶ и риторије

¹⁷ У Berlinskem zborniku ѕ, и осталима нема године.

¹⁸ У В. з. već iskvareno, treba da stoji: wт(ъ) алф; и srpskim varijantama ispravno.

¹⁹ изъ жидовскије

²⁰ теми же славесн писаћи скож рѣчини

²¹ У В. з. Симонинъ, и осн. т. Симониндъ.

приложи (и)мъ .в. слове. Плихарит²² же шбре те толикои слове и приложи .г. слове и сабра се имъ .з. слове. По мнозин(ь) же летехъ Дишина с философъ приложи (и)мъ .д. слове, др8ги приложи (и)мъ .г. слове и сабра се имъ. кд. слова. Тако и мноземъ сощемъ ва многа лѣта єдва саставише грамат8. И слов(ен)скии єдинъ Костантина нарнцаєни Кирилъ састави малихъ днехъ, а тиехъ .з. єдва саставише мнозехъ летехъ²³. И Кириль єданъ створи грамат8. Темъ же, братије, словиньска книга с(в)ета јес(ть). Јевтъ бо мажъ саст(а)ви ю. И гръчaska и елиньска Б(ог)ъ сатвори²⁴. Јще ли кто рече: нестъ добре састалено — тем(ь) се книжи потвараю словиньскии — тон рци ка нимъ иако гръчаскии многаци постают се²⁵, а Кириловъ такожде и єсъ ва нихъ. Мнози потвориши(е) огдова бо јес(ть) посл(е)дне потворити²⁶. Јще вапросиши книжочни гръчаскии кто сатвори грамат8, книги састави, или ва које време книги саставише се, тон Гръци мнози не ведетъ. Јще ли словиньскии вапросиши, та ко ви грамат8 сатвори или книги састави, васи ведетъ и w(t)вешајути и рекоутъ Константина сочлоуньски филоус(о)фи нарнцаєни Кириль таи ни створи грамат8 и книги Методије братъ јего. Јще вапросиши ва које време, тон васи ведетъ и рекоутъ: ва време (ца)ра Мицдила гръчаскаго и ва време Борска²⁷ кнеза българскаго и Растица²⁸ кнеза моравскаго и Коцала кнеза българскаго²⁹. И се написано бы разъясниамъ, братије. Что г(лаго)латъ Гръци безоумни, иако w(t)ь нашихъ книгъ изведоше словиньскю граматоу и книги, тон рците ка Грък8: где јес(ть) ви гръчаскихъ книгахъ Б(ог)ъ, иако же словиньскии г(лаго)лю. † Крестъ помаган на кресте ме пригвоздише³⁰. И. аз(ь) бо єсмъ Б(ог)ъ. Б. Бог(о)мъ. Б. видехъ васа. Г. г(лаго)лю бо правд8. Д. добро сатвор8. Е јес(ть)с)твомъ животъ носе, С. скло диана твор8. З. землю на водахъ сатвориխъ. И. иже ви скрозе мора проведохъ. И. и ва поустине питахъ ви ман, (и)гемоноум³¹ ме предасте. К. које ви зло сатвориխъ. Л. людниe бязаконици . .

²² У В. z. Плихаритъ и osn. t. Плихаринъ,

²³ У В. z. takođe iskvareno, и osn. t.: а шин мнози многи лѣта .з. ихъ писмена огустрови

²⁴ погании сатвориши

²⁵ У В. z. потвориши см. и osn. t. пострадалътъсам

²⁶ У В. z. veoma iskvarena rečenica, и osn. t. glasi: многа жди сјетъ пострадали Иакила и Симонахъ, и потомъ ини мнози. Огдоешъ бо єсть послѣжде потворити, неже прѣкое сатворити.

²⁷ У В. z. Боришъ, и osn. t. Борисъ.

²⁸ У В. z. Растиславъ, и осталим redakcijama Растица.

²⁹ У svim redakcijama моравскаго.

³⁰ Ove rečenice nema и осталим redakcijama.

Résumé

LA VARIANTE DE MARČA DE »SKAZANIJE O SLOVESEH« DU MOINE CHRABR

Une nouvelle variante de *Skazanije o sloveseh* est trouvée dans le Recueil № 219 de la Collection de Radoslav Grujić (Musée de l'Eglise serbe ortodoxe). Le texte est écrit vers 1550. Il n'a pas de fin (la dernière page étant perdue).

Dans les manuscrits serbes deux variantes sont déjà connues: La première publiée par N. Dučić et dont parle Đorđe Sp. Radojičić dans ses rapports du Mont Athos et la seconde, publiée par Jagić. La première est presque identique à la rédaction bulgare de 1348, tandis que, à certains endroits caractéristiques, la seconde correspond à la rédaction russe. La variante de Marča, la troisième sur notre terrain, correspond dans la plupart du temps à la seconde rédaction bulgare qui se trouve dans le »Recueil de Berlin«. Par endroits, pourtant, le texte en question montre les différences par rapport aux rédactions et variantes connues, ce qui lui réserve une place à part: 1. Il commence par une histoire abrégée de vie de saint ou par l'éloge sur Cyrille. 2. La première phrase *Его же послы Б(о)гъ оучителы Словинианомъ* ne se trouve pas dans d'autres rédactions. 3. Le mot *сир'ски*, remplacé par l'expression *поушикимъ езикомъ* (là où l'on traite de la langue parlé par Adam) est d'une grande importance. Un problème semblable dans les Légendes panoniennes a soulevé de longues discussions. Les interprétations de Vaillant et de Jakobson sont là d'une importance particulière. Ils prouvent que le mot *ruski* devrait être expliqué comme *surski* c'est à dire *sirski*. Dans notre texte ce remplacement étant direct et évident, nous pouvons conclure que le remplacement a eu lieu non seulement dans les Légendes panoniennes mais aussi dans ce texte le plus ancien de l'époque de l'évangélisation des Slaves. Il est possible que cette nouvelle donnée contribue à la résolution de ce problème. 4. Le mot *Асиреомъ* est remplacé par celui de *Poyсомъ* dans notre recueil ainsi que dans le »Recueil de Berlin«. 5. Le supplément *бесь творенія роуменъска* est aussi intéressant et caractéristiquement placé; il vient par erreur au lieu de *безъ оустроенія* d'origine. Le mot »Rumenski« apparaît deux fois dans le »Recueil de Berlin« au lieu de »rimski«. 6. On parle du prince moravien sous le nom de Rastic, tandis que dans le »Recueil de Berlin« il est appelé Rastislav; fait particulièrement souligné par Jagić et qui le fait considérer cette rédaction comme la plus ancienne de toutes.

Nous pourrions donc constater sur notre terrain une tradition de trois variantes de *Skazanije de Hrabar*. La plus récente, celle de Marča, correspond dans la plupart du temps à la plus anciennes des rédaction de ce manuscrit, celle du »Recueil du Berlin« mais ses variantes témoignent d'une influence jusqu'à maintenant inconnue. Il s'agit peut-être de l'influence des Légendes panoniennes de Cyrille tandis que les traces des copistes de Valachie et de Moldavie sont incontestables.

Il est presque à conclure qu'une analyse linguistique plus détaillée démontrerait toutes l'importance de la tradition de ce texte dans différents centres sud-slaves. Dans le texte du »Recueil de Berlin« des serbismes sont à remarquer; dans la variante de Marča dont le manuscrit témoigne d'un nombre important de copies sur notre terrain on distingue facilement deux influences, bulgare et moldavo-valachienne, qui se reflètent dans le lexique et l'orthographie du texte ainsi que dans les ornements caractéristiques.

Марчанъ ділъ посланій бѣ
 штатъ істриалъ шицъ павѣ
 сю же послѣ бѣ агунтѣла словинскому
 скончахъ йисусинѣніе въ прописаніе и
 Іспаніамъ прѣдѣ пословинѣвѣль ѿчрѣднѣи
 редкия редакціи; тога бѣху поганы лѣтні - іераспѣ
 вшнаго триго словинскому и жидово труасенѣ писаи
 жидев писатѣ. Словинскому же засѣдателемъ *безъ боязни*
 еса. яко можеть писати писанія рѣчъ есне речи
 и словинскен (*бѣжъ жи вѣтѣ*) *Себо* иан чанитали ч
 аше иан буди оиста иан ігніескун йисусово подоба
 ить еиже словинскене) *вѣтъ* лѣтъ експѣланитъ
 во улко любецъ въ самотри вѣслѣ вѣнѣа вѣдѣ
 словинскаго испаніи дамескуетъ вѣзрау
 маковасе разумъ прѣдѣть пастасенито
 мѣва рѣдъ крити писи и посланіе вѣдѣ
 вѣтъ *исконтанътии* философии
 ламука ста прѣдѣтии філософии разумъ
 л. икона: една по го често мѣдитиа прѣдѣти
 и подарѣ бѣжю. атрыци пітаки *законъ* лѣтъ
 вѣтъ. слови, помаже гаюти тручи, и зашихъ
 ишти иудыанс словинскіи іемити и пѣнѣти
 сапториа іан иттам иссони словинскіи кнї
 + кирила

6987
6508
879

Місесуа феброріа дзе 19. шампай обіласі
 Кюрила. Оде. Благослови!!!
 17. Февраль 1893. писано...

І́сіоже йжидовскій ітручакісніт єрже інісом
бъ прієтии сор амитлю іко бъ ітвормаіи
післянії поиневідеть что глашъ юіслан
гашть іко премъ єзникомъ повелал єйміт
існіт растети илеса патисані жицловскій
ілобінъсні небітоу діттого ріан ілобінъсні
ініт юї сор іко хінсіа пітослед дісьти
ісой існіт а ілобінъсніл ест. іт ніталь рель
шаштихъ ініт іко је наочні роліс іко това
сехъ піредоу її юї місюні іт небітвормаіи
ижидовскіхъ ніроуменісніхъ єлнісіа ніоріш
шины єзникомъ дамутаю юлдамі дотопота
інід юї зърженії спладта донькія разделівід
ісой ісіоже пішепть, іко је растети єзник
ітавані юлправі юїнчіе віспави гаісонініхъ
ітади юлправи єзникомъ дізміл'метъ
ітірвомъ юхальфомъ роісомъ дізміл'метъ
іті валькованії ітарованиї дізміл'метъ рост
тадвіса юїнчіе дізміл'метъ вілаже біш
вісіно ітівонісіоніе єзнати ітівонісіоніе
ітіса таже піншеть данні іеліномъ дітадла
тадвіса ітівоніу пружде єлнініе мінініе
ітівоніе єзникомъ тітілілілітініа ітівоніе

Листъ 8.

предъкоу свой речи пішемою . А-лѣтъ потда
же гдамань дидасіал прійтъ нсь зори
шлєсть . вѣ . словъ жилюсій хъсенігъ тѣмъ же
словомъ свой мъврѣнніа хлѣбъ лѣтъ симот
нкъ ѿбрѣтъ олиниѣ словъ зарубинъ тѣмъ . вѣ -
и обе злнхъ тѣ же ѿбрѣтъ олиниѣ словъ
приложн . г . слове исаврасенъ . зѣ . словъ
полночѣ нкже лепѣкъ днішнъ философъ
приложн . д . слове дрѣти приложн .
г . слове исаврасенъ . гд . слово тѣлеснъ
думъ сочфель вѣлнота лѣтъ єдва са ста
внше тѣламъ . а словесніе єдинъ исостанъ
тиль нарица елниси руль са ста ви малнукъ
днекъ ашнукъ . зѣ еваслапленшемнозехъ
лѣтѣкъ асуранъ єдлы спадорн тѣламъ .
тѣмъ же братніе слово ви исацнитъ лѣтъ
їтъ говѣть вомахъ са ста ви . атрѹа исада
и елниси елниси елниси елниси елниси
добре са ста ви тѣлесніе елниси елниси
вільсіеніе , той руи исацнитъ исацнитъ
огащн поста ютие , асуранъ тѣлесніе . и
извѣнѣнъ модн поморнъ рудеба нѣподн
злѣтѣкъ спадорнъ елниси . вѣ асуранъ исацнитъ

граческіе історіи са́твори граматъ іспинскіи са́стави
и вѣсітъ врімѣ іспинскіи са́стави не сѣтъ грыци
многи не ведеть; ащеан слобиньскіе вѣтринши,
такови граматъ са́твори иама іспинскіи са́стави
вѣсітъ ии вѣщаистъ ирессоутъ исольстанъ
тны слобиньскіи флоуїфъ нацилімісъ
рильстанни са́твори граматъ иисинскіи, ии падне
ерть итто; аще вѣтринши вѣсітъ врімѣ тон
вѣсітъ ирессоутъ; вѣврімѣ чѣ михайлъ
граческаго, на вѣсле бѣрика ии гудальти рыса
го; ии дѣти а іспѣзъ міловицкаго ии сочна иеніа
бѣйтартскаго ии симѣоново бы рузвѣдѣ
братнѣ чѣ ѹ глаголъ грыци безоумніи ии ош
ашинъ іеніа ии вѣдоше слобиньскіи грама
тии иисинскіи тон рунѣ іе трыса тѣ ии вѣтъ
уасенъ іеніа бы ииоже слобиньскіе гаго
ирѣтель поліатан ии съпѣтъ притвориши
а іе гаго бы ии бѣгомъ вѣдѣхъ вѣдат тво
вопрадъ зоброса́творъ ии юзовъ жибо
нои село днѣвнѣзоръ земли наводахъ
твори ии же ви спроублатеровъ хъ ии вѣ
трови ии птахъ ви манигелю оумѣлъ прѣд
ста ии сеянъ зоброса́твори ии люднѣ бѣгомъ

† Рукопись. № 127. № 127. № 127.

Sl. 4. Marčanska varijanta f. 8.^v